

בבית המשפט העליון

רע"א 2179/21

לפני: כבוד השופט י' עמית

המבקש: אברהם קוטליצקי

נ ג ד

המשיבים: 1. עו"ד רועי פנחס ויסמן
2. ליאור די-נור

בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו בת"א 6573-10-20 מיום 2.3.2021 שניתנה
על ידי כב' השופט יונה אטדגי

בשם המבקש: עו"ד ט' בננסון; עו"ד א' ערוסי; עו"ד ש' תוסייה כהן;

עו"ד י. לביא בן פורת

בשם המשיב 1: עו"ד ר' דקל; עו"ד א' אנטמן

בשם המשיב 2: עו"ד ו' לופו

החלטה

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט
י' אטדגי) בת"א 6573-10-20 מיום 2.3.2021, בגדרה נדחו בקשות לסילוק תביעה מחמת
אי המצאת כתב תביעה כדין ומחמת פורום לא נאות.

1. בין המבקש והמשיבים 1-2 נקשרו יחסים עסקיים בקשר למספר פרויקטים
במדינת קוסטה ריקה. ביום 5.10.2020 הגיש המשיב 1 (להלן: המשיב) תביעה למתן
חשבונות נגד המבקש והמשיב 2 (להלן יחד: הנתבעים), בקשר לכספים שלטענתו
הנתבעים התחייבו לשלם לו עבור פעילותו באותם פרויקטים.

המשיב 2 ביקש לסלק את התביעה על הסף, וטען בין היתר, כי בית המשפט
בישראל אינו הפורום הנאות לבירורה. המבקש לא הגיש כתב הגנה, אך לתיק בית
המשפט הוגשה הודעה מטעם רעייתו לה נמסר כתב התביעה בבית בעיר הרצליה.

בהודעה זו נטען, בין היתר, כי המבקש אינו מתגורר בישראל מזה כ-12 שנים ולא ניתן להמציא לו את כתב התביעה באמצעותה שכן היא אינה בת משפחה הגרה עמו. במקביל, ומשחלף המועד להגשת כתב הגנה, ביקש המשיב כי ינתן פסק דין בהעדר הגנה כנגד המבקש. במסגרת תשובתו לבקשה זו העלה המבקש מספר טענות סף וביניהן טענה לפורום לא נאות וטענה לפיה מסירת כתב התביעה לרעייתו לא מהווה המצאה כדין של כתב התביעה בהינתן שמקום מושבו אינו בישראל אלא בקוסטה ריקה.

2. בהחלטה מושא הבקשה שלפניי דחה בית המשפט את טענותיהם המקדמיות של הנתבעים והורה על המשך בירור ההליך לגופו.

בית המשפט קבע כי בהתאם לתקנה 180(ג)(1) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: התקנות או התקנות החדשות), חל על ההליך פרק י"ט לתקנות הנ"ל שעניינו בהמצאות. עוד נקבע כי התקנות החדשות ביטלו את הצורך בקבלת רשות בית המשפט להתיר המצאת כתבי בי-דין מחוץ לתחום המדינה, ובהתקיים התנאים הנדרשים לפי תקנה 166 לתקנות, בעל דין רשאי ואף חייב להמציא את כתב בי-הדין אל מחוץ לתחום המדינה, כשבהתאם לדעת הרוב ברע"א 8204/16 גלמוד נ' בר לב (5.12.2016) (להלן: עניין גלמוד) לא ניתן להסתפק בהמצאה בישראל. בית המשפט סבר כי המקרה שלפניו שונה מעניין גלמוד, זאת בהתחשב בסימנים המעידים כי שהותו של המבקש בקוסטה ריקה זמנית גם אם ממושכת, שכן יש לו בית בארץ שלכל הפחות מתגוררים בו רעייתו ובנו; ההסכם עליו בין היתר מבוססת התביעה נחתם בביתו של המבקש, בכתובת שבה הומצא כתב התביעה לרעייתו; ובהתאם לאישור משרד הפנים למבקש יש כתובת בתחום המדינה (אם כי מדובר בכתובת אחרת מזו שהומצא בה כתב התביעה). בית המשפט לא מצא לתת משקל לשלילת זכויותיו של המבקש מהביטוח הלאומי וקביעת המל"ל כי המבקש אינו בגדר תושב הארץ, ונקבע כי המצאת כתב התביעה לאשת המבקש בבית בהרצליה הינה המצאה כדין.

בית המשפט הוסיף וקבע כי במסגרת החלטתו לא ניתן לברר עד תום את שאלת מקום מושבו של המבקש, אך קיימות אינדיקציות לכך שלצורך המצאת כתבי בי-הדין, לכל הפחות, ניתן לומר כי ביתו הקבוע נמצא בישראל. עוד צוין כי גם אם נותר ספק מסוים הוא צריך לפעול לזכות המשיב-התובע. זאת, מכיוון שבהתאם לתקנה 158(א) לתקנות החדשות, "מטרת ההמצאה היא להביא לידיעת הנמען את תוכנו של מסמך שנדרש שיהיה בידיעתו, ולעניין כתב הטענות הראשון המוגש – גם להחיל על הנתבע את מרות בית המשפט" – ואין חולק כי תוכן כתב התביעה הובא היטב לידיעתו של המבקש כך שהושגה מטרת ההמצאה.

אשר לטענה בדבר נאותות הפורום, נקבע כי בהתחשב באזרחותם ותושבותם של הצדדים ומקום יצירת הקשר העסקי – מירב הזיקות הרלוונטיות של התביעה הן לישראל והיא הפורום הנאות לדון בה. בתוך כך נקבע כי העובדה שהפרויקטים בוצעו או מבוצעים במדינה אחרת או הצורך בהגעת עדים מחוץ למדינה, אינם שוללים את המסקנה בדבר נאותות הפורום, וגם ציפיות הצדדים והאינטרס הציבורי מצדיקים את ניהול ההליך בישראל.

3. מכאן הבקשה שלפניי.

בתמצית, המבקש טען כי מכיוון שכתב התביעה הוגש לבית המשפט ונמסר לרעייתו עובר ליום 1.1.2021, יום כניסתו לתוקף של התקנות החדשות, חלות על ההליך תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: התקנות הקודמות). על המשיב היה לבקש היתר המצאה כנדרש על פי תקנה 500 לתקנות הקודמות, ומכיוון שהדבר לא נעשה, לא בוצעה המצאה כדין ויש להורות על סילוק התביעה. לשיטתו של המבקש, יש להגיע למסקנה זו גם אם חלות על ההליך התקנות החדשות, זאת מכיוון שמקום מושבו של המבקש אינו בישראל, בין היתר לנוכח קביעת המל"ל בעניינו, וככל שקיים ספק הרי שהוא צריך להיזקק לחובתו של המשיב-התובע; לא הוגשה בקשה לשם קביעת דרך ביצוע ההמצאה לפי תקנה 167 לתקנות החדשות; והפורום הנאות לדון במחלוקת אינו בתי המשפט בישראל, בין היתר בשל כך שהנכסים והעדים הרלוונטיים לתביעה נמצאים בקוסטה ריקה וחוסר האפשרות לחייב את העדים להעיד יפגע בזכויותיו הדיוניות והמהותיות של המבקש. המשיב 2 הצטרף לטענות המבקש בכל הנוגע לפורום הנאות, וגם לשיטתו הפורום המתאים לבירור התביעה אינו בישראל.

המבקש טען כי יש לתת רשות ערעור ולדון בעניינו בהתחשב באופיין של טענות הסף המועלות ועל מנת למנוע הליך משפטי שגוי ומיותר. עוד נטען כי מתן רשות ערעור מוצדק בשל כך שבית משפט קמא לא נימק כדבעי את החלטתו והתעלם מראיות מהותיות ורלוונטיות לתוצאת ההליך, כגון תצהירי המבקש ורעייתו לפיהם המבקש העתיק את מקום מושבו לקוסטה ריקה ומרכז חייו נמצא שם.

המשיב טען מנגד כי התקנות החדשות הן שחלות במקרה דנן לנוכח הוראות המעבר שבהן, וממילא יש לדחות את הבקשה הן לפי התקנות החדשות הן לפי התקנות הקודמות. המשיב סמך ידיו על קביעותיו ונימוקיו של בית משפט קמא, וטען, בין היתר, כי כתב התביעה הובא לידיעת המבקש כך שמטרת ההמצאה הושגה; הקביעה כי המבקש

שוהה מחוץ לישראל באופן זמני היא קביעה עובדתית שבה אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב; בהקשר זה, בית המשפט העדיף את גרסת השליח שמסר את כתב התביעה לאשת המבקש, המבקש לא ביקש לחקור את השליח, ובעניין זה אין לו אלא להלין על עצמו; וגם אם קיימת זיקה מינימאלית לקוסטה ריקה, על פי המבחנים שנקבעו בפסיקה, הפורום הנאות לבירור התביעה הוא ישראל. המשיב הדגיש כי בניגוד לנטען בבקשה, לצורך בירור התביעה אין רלוונטיות לנכסים, חברות או גורמים זרים שהיו מעורבים בעסקאות שנערכו בין המשיב לנתבעים, ועניינה של התביעה הוא במערכת היחסים שבין השלושה ובתשלומים שנטען כי הנתבעים חבים למשיב.

4. לאחר עיון בבקשה ובתגובות הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

אכן, ענייננו בטענות סף שאם יתקבלו הדבר עשוי לייתר הליך משפטי ארוך או הליך שיתנהל בדרך שגויה (ראו והשוו לעניין גלמור, בפסקה 8). עם זאת, וכפי שיוסבר להלן, בבסיס הבקשה עומדת טענה כנגד קביעה עובדתית בנוגע למקום מגוריו של המבקש, ובנסיבות אלה, לא מצאתי כי יש לתת רשות ערעור ולשנות מהתוצאה אליה הגיע בית משפט קמא.

5. תחולת התקנות החדשות: אין ממש בטענות המבקש לפיהן יש להחיל את הוראות התקנות הקודמות על הליך דנן. ההליך נפתח עובר ליום 1.1.2021, יום תחילתן של התקנות החדשות (מבדיקה במערכת נט המשפט עולה כי כתב התביעה הוגש ביום 5.10.2020 ולטענת המבקש כתב התביעה נמסר לרעייתו ביום 8.10.2020). בהתאם להוראות המעבר של התקנות, על הליכים שנפתחו ערב יום התחילה חלות התקנות המפורטות בתקנה 180(ג)(1), ביניהן התקנות שבפרק י"ט שענייננו בהמצאות. אי לכך, בדין ביסס בית משפט קמא את החלטתו על הוראות התקנות החדשות.

6. סוגיית ההמצאה: איני סבור שיש להתערב בקביעתו העובדתית של בית משפט קמא כי המבקש שוהה מחוץ לישראל באופן זמני ולא כדרך קבע, כך שניתן היה להמציא את כתב התביעה באמצעות בן משפחה: "היעדרות זמנית של אדם מביתו, שהוא המקום בו הוא חי בעבר עם משפחתו וכנראה ימשיך לחיות בו בעתיד, אינה מפסיקה לצורך התקנות הנ"ל את מגוריו שלו ואת מגורי בני משפחתו עמו באותו מקום" (ר"ע 526/83 פרושניובסקי נ' שירסון כלל אינבסטמנט האוס בע"מ, פ"ד לז(4) 485, 487 (1983) והאסמכתאות הנזכרות שם; וראו והשוו לרע"א 10250/08 קציב נ' ZAO RAIFFEISENBANK, פסקה 3 (18.3.2010) הנזכר בהחלטתו של בית משפט קמא; רון-צבי, בעמ' 554; גורן, בעמ' 1459. כן ראו והשוו לעמדת השופט דנציגר בעניין גלמור

[דעת מיעוט]. אציין כי לא נעלמה מעיני התלבטותו של בית משפט קמא בנושא, ולדידי, לא סגי בידיעה על תוכן המסמך כדי להקנות סמכות בין-לאומית באשר "כלל הידיעה" לבדו אינו יכול להקנות סמכות בינלאומית לבית המשפט הישראלי" (ראו והשוו לעמדת השופט סולברג ברע"א 415/13 Hecht נ' שפירא, בפסקאות 17-18 (10.4.2013) (להלן: עניין Hecht) המתייחסת לנוסחן הקודם של התקנות; עניין גלמור, פסקה 18 לפסק דינו של השופט דנציגר). עם זאת, הטענה (שלא הוכחה) כי ההסכם משנת 2013 נחתם בכתובת שבה נמסר כתב התביעה לרעיית המבקש, בתקופה שבה המבקש כביכול כבר העתיק את מרכז חייו לקוסטה ריקה, מעידה על הזיקה של המבקש לבית בהרצליה, ובהתחשב שמדובר בקביעה עובדתית, איני רואה להתערב במסקנתו הסופית של בית המשפט בעניין זה.

לנוכח הקביעה בדבר מקום מגוריו של המבקש, בדין אבחן בית משפט קמא את המקרה שלפנינו מהמקרה הנדון בעניין גלמור. בפסק הדין בעניין גלמור נדון היחס שבין המצאה באמצעות בן משפחה (לפי תקנה 481 לתקנות הקודמות) להמצאה מחוץ לתחומי המדינה (לפי תקנה 500 לתקנות הקודמות), ולפי דעת הרוב באותו עניין, כאשר מגורי הנמען אינם בישראל, לא ניתן להמציא את כתב-הדין לבן משפחה בגיר המתגורר עמו מבלי שניתנה תחילה רשות להמצאה מחוץ לתחום המדינה. אך כאמור, לנוכח הקביעה שלעיל, במקרה שלפנינו מתייחר הדיון בהמצאה מחוץ לתחומי המדינה, וניתן היה להמציא את כתב התביעה מכוח תקנה 163(ב) לתקנות החדשות לפיה "באין אפשרות למצוא את הנמען, די בהמצאת המסמך בביתו לאחד מבני משפחתו הגרים עמו שם [...] (ראו והשוו לנוסח תקנה 481 לתקנות הקודמות אשר דומה לתקנה 163(ב) בלשונה ובמהותה). אעיר כי במקרה שלפנינו, לא נטען כי אין להפעיל את התקנה לנוכח קיומה של אפשרות למצוא את הנתבע (ראו והשוו לעניין גלמור, פסקאות 17-18).

[במאמר מוסגר: ההמצאה עצמה בוצעה על ידי שליח. תקנה 161(4)(א) קובעת

כלהלן:

(4) המצאה במסירה אישית –

(א) ההמצאה תהיה במסירת המסמך לידי הנמען שיידרש לאשר את קבלתו בכתב והיא תיעשה באמצעות עורך דין או אדם שבית המשפט או מנהל בתי המשפט הסמיכו לכך; יראו את המועד שצוין בהודעת אימות המסירה כמועד ההמצאה;

מובן כי אין להבין מתקנה זו כי ההמצאה צריכה להיעשות אך ורק באמצעות עורך דין. סעיף 2 לחוק השליחות, התשכ"ה-1965 קובע את הכלל לפיו "שלוחו של אדם כמותו" והתקנות לא באו לשנות מהדין המהותי].

7. נאותות הפורום: גם נושא זה אינו מצדיק התערבות במסקנתו של בית משפט קמא. המבקש אמנם טען כי האירועים, הנכסים והעדים הרלוונטיים לתביעה היו ועודם מצויים בקוסטה ריקה, כך שהן מבחינת מירב הזיקות הן מבחינת יעילות הדיון יש לקבוע שהפורום הנאות לבירור התביעה הוא בתי המשפט בקוסטה ריקה. עם זאת, בהתחשב באזרחותם הישראלית של המבקש והמשיב; מקום מגוריהם הקבוע; ומהותה של התביעה – שעניינה במערכת יחסים עסקית שנוצרה בישראל בין צדדים ישראלים – לא ניתן לומר כי מרכז כובד הזיקות של הסכסוך מצוי בקוסטה ריקה.

8. סוף דבר, ולנוכח כל האמור, הבקשה נדחית.

לנוכח התוצאה אליה הגעתי, המבקש ישא בהוצאות המשיב 1 בסך 5,000 ₪ והוצאות המשיב 2 בסך 2,000 ₪.

ניתנה היום, י"ב בסיון התשפ"א (23.5.2021).

ש ו פ ט